

34. Проект Закону України "Про гарантійний фонд Державного реєстру прав на нерухоме майно та їх обмежень ": поданий Дем'яніним В.А. 6 грудня 2005 року, реєстр. № 8541 [Електронний ресурс]. –Режим доступу: www.rada.kiev.ua.
35. Колодій А.М. Принципи права України: Монографія. – Київ: Юрінком Інтер, 1998. – 208 с.

УДК 342.924: 369.22

ЛІЦЕНЗУВАННЯ СТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ОБОВ'ЯЗКОВОГО МЕДИЧНОГО СТРАХУВАННЯ

Стеценко В.Ю., к.ю.н., доцент

Київський національний університет культури і мистецтв

У статті аналізуються правові питання ліцензування страхової діяльності у контексті запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування. Особлива увага приділена питанням визначення терміну „ліцензування” та проблемам ліцензування страхових медичних організацій.

Ключові слова: ліцензування, страхова діяльність, обов'язкове медичне страхування.

Stetsenko V.Y. LICENSING OF INSURANCE ACTIVITY IN CONDITIONS OF INTRODUCING IN UKRAINE COMPULSORY MEDICAL INSURANCE / Киевский национальный университет культуры и искусств, Украина

В статье анализируются правовые вопросы лицензирования страховой деятельности в контексте внедрения в Украине обязательного медицинского страхования. Особое внимание уделено вопросам определения термина «лицензирование» и проблемам лицензирования страховых медицинских организаций.

Ключевые слова: лицензирование, страховая деятельность, обязательное медицинское страхование.

Stetsenko V.Y. LICENSING OF INSURANCE ACTIVITY IN CONDITIONS OF INTRODUCING IN UKRAINE COMPULSORY MEDICAL INSURANCE / Kyiv national university culture and arts, Ukraine

The legal questions of licensing of insurance activity in conditions of introducing compulsory medical insurance in Ukraine are analyzed in the article. Special attention is paid to the definition of the term “licensing” and to the problems of licensing of insurance medical organizations.

Key words: licensing, insurance activity, compulsory medical insurance.

Реалії сьогодення свідчать про поживавлення наукового інтересу до проблем правового регулювання медичної діяльності, проявом чого стала поява навчальної та наукової літератури з проблематики медичного права [1]. У контексті потенційного запровадження в нашій державі обов'язкового медичного страхування **практично значимим** видається розгляд особливостей здійснення ліцензування тих видів діяльності, котрі потенційно впливають на якість та безпеку надання медичної допомоги, об'єктивність та прозорість відносин між суб'єктами медичного страхування. Ліцензування є одним із засобів державного регулювання діяльності господарюючих суб'єктів, яке покликане забезпечити збалансування публічних і приватних інтересів. Цей засіб має гарантувати споживачам відповідність господарської діяльності встановленим критеріям та орієнтований на забезпечення єдності вимог до певних процедур. Таким чином, ліцензування здійснюється з метою оцінки реального стану суб'єкта господарювання та його можливостей для здійснення тієї чи іншої діяльності.

Особливу актуальність інститут ліцензування набув з введенням ринкових відносин, появою та легітимізацією різних форм власності, виступаючи, в умовах багатуокладності народного господарства, як засіб попередження будь-якої діяльності, здійснення якої може спричинити шкоду інтересам людини та держави.

Питанням правового регулювання інституту ліцензування **присвячені роботи** Е.Е. Бекірової, В.П. Колосюка та В.В. Дорофійенка, О.В. Красюк, І.Д. Пастуха, І.А. Шамрай, Л.В. Шестак та інших дослідників. Проблематикою обов'язкового медичного страхування опікуються такі вчені як Я.М. Буздуган, М.О. Ковалевський, В.З. Кучеренко, С.Г. Стеценко, В.М. Юрах,

О.Р. Ящишак та ін. Слід вказати проте, що недостатньо дослідженими залишаються питання ліцензування страхової діяльності стосовно установ, що займаються медичним страхуванням.

Метою даної статті є здійснення правового аналізу інституту ліцензування страхової діяльності в контексті запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування.

Актуальність розгляду адміністративно-правових проблем ліцензування страхових медичних організацій у контексті організаційно-правових засад забезпечення якості та безпеки медичної допомоги в умовах запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування пояснюється низкою причин, ключові з яких наступні:

- страхові медичні компанії діятимуть у межах чинного законодавства, видаючи поліси обов'язкового медичного страхування громадянам та заключаючи договори з медичними установами;
- фінансові розрахунки між страховою медичною організацією та лікувально-профілактичною установою будуть здійснюватись на підставі укладених угод;
- пацієнти (котрі в умовах запровадження обов'язкового медичного страхування будуть називатись застраховані) почуватимуться більш захищеними при отриманні медичної допомоги і, як наслідок, якість надання їм медичної допомоги буде потенційно вищою тощо.

Ліцензуванню підлягають, перш за все ті види діяльності, здійснення яких може спричинити шкоду правам, законним інтересам, життю і здоров'ю людини, обороні та безпеці, економічним інтересам держави, культурній спадщині країни, навколишньому середовищу та обмеженим природним ресурсам. При цьому регулювання цих видів діяльності найбільш ефективно може здійснюватися саме за допомогою даного методу державного регулювання.

Цікавим видається погляд вітчизняного законодавця стосовно проблематики ліцензування. Так, відповідно до ст.1 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» ліцензування – це видача, переоформлення та анулювання ліцензій, видача дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видача розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування [2]. На нашу думку, таке визначення не слід вважати оптимальним. Дане поняття скоріше містить перелік дій, які здійснюються в рамках ліцензування, аніж визначає сутність даного правового явища.

Л.В. Шестак вказує, що ліцензування – це окремий вид адміністративного процесу, який провадиться згідно з процедурою, яка визначена законодавством і тільки спеціально уповноваженими державними органами [3, 4]. Однак, у цілому, за формою, погоджуючись із таким поглядом, все ж таки необхідно зазначити, що в рамках цього поняття не акцентується увага на специфіці самого явища ліцензування. Адже, за аналогією, таке визначення можна дати будь-якому видові адміністративного процесу, який втілюється в життя спеціально уповноваженими державними органами.

Тому, на наш погляд, ліцензування як правовий інститут – це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері надання уповноваженим державним органом відповідного дозволу господарюючому суб'єкту на право здійснювати певний вид господарської діяльності з подальшим контролем та наглядом за дотриманням суб'єктом господарювання умов надання даного дозволу.

Таким чином, даний інститут складають правовідносини, які виникають у процесі отримання, переоформлення, анулювання ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контролю та нагляду за діяльністю ліцензіатів. Об'єктом даних правовідносин є види господарської діяльності, які відповідно до закону підлягають ліцензуванню. Тому спірним є питання галузевої приналежності даного правового інституту. На наш погляд, інститут ліцензування (включаючи і ліцензування страхової діяльності) безумовно є комплексним інститутом.

Причин, котрі свідчать про комплексну правову природу інституту ліцензування, є багато, виокремимо ключові із них. Вони базуються на переважанні точок зору, згідно з якими

ліцензування – це процес, до правового регулювання якого мають відношення норми адміністративного та господарського права.

По-перше, неможливо заперечувати приналежність даного інституту до господарського права. Йдеться про те, що саме в рамках цієї галузі права здійснюється регулювання правовідносин, які складаються з приводу керівництва та (або) безпосереднього здійснення господарської діяльності [4, 45]. По-друге, безумовно, у сфері ліцензування виникають правовідносини, які опосередковують управлінський вплив уповноважених державних органів на відповідну поведінку господарюючих суб'єктів з метою здійснення державного регулювання господарської діяльності та реалізації публічного інтересу. Ліцензія ж – це акт державного управління, на підставі якого суб'єкт господарювання наділяється спеціальною правосуб'єктністю. При цьому в процесі ліцензування використовується імперативний метод правового регулювання, який базується на принципі юридичної нерівності та передбачає жорстку регламентацію поведінки суб'єктів правовідносин, що притаманно саме адміністративному праву.

Таким чином, інститут ліцензування є комплексним інститутом права, норми якого містяться як в адміністративному, так і господарському праві. Але, враховуючи, що господарське право є порівняно новим правовим утворенням, яке сформувалося як комплексна галузь, існування якої все ще заперечує значна кількість науковців (переважно фахівців цивільного права), маємо вказати наступне. Господарське право об'єктивно увібрало в себе норми декількох галузей права, у тому числі і адміністративного. Керуючись тим, що кінцевий процес ліцензування – видача ліцензії є актом державного управління, а також класичним адміністративно-правовим характером правовідносин, де однією із сторін виступає представник публічної влади, видається за доцільне зробити висновок, що норми інституту ліцензування тяжіють більше до адміністративного права.

До основних принципів ліцензування необхідно віднести:

- законність;
- рівність прав, законних інтересів усіх суб'єктів господарювання;
- встановлення єдиного порядку ліцензування;
- встановлення єдиних ліцензійних умов та вимог;
- гласність та відкритість процедури.

З позицій комплексного розкриття проблематики статті варто розглянути проблемні питання ліцензування у сфері страхової діяльності. Ліцензування господарської діяльності у сфері страхування (в тому числі у сфері медичного страхування) здійснюється Державною комісією з регулювання ринків фінансових послуг України, котра є спеціально уповноваженим центральним органом виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг [5]. Після отримання відповідної ліцензії в даному державному органі страховик має право здійснювати страхову діяльність на всій території України. Важливим для лібералізації економіки України та інтеграції до країн ЄС також є те, що ліцензії на здійснення страхової діяльності є безстроковими.

Говорячи про роль Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг України (Держфінпослуг) у справі забезпечення дотримання ліцензійних умов страховими компаніями, варто навести наступні дані. Так, протягом 2008 року Департаментом страхового нагляду проведено 679 перевірок страхових компаній (в тому числі відокремлених структурних підрозділів страхових компаній) та страхових посередників, у тому числі 573 виїзних перевірки страхових компаній, а також 21 виїзна перевірка страхових брокерів. За результатами проведених перевірок до страхових компаній у 2008 році були застосовані такі заходи впливу:

- приписи про усунення порушення законодавства про страхову діяльність – 376;
- розпорядження про усунення порушення законодавства про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом – 56;
- постанови про застосування штрафу – 147;

- рішення про виключення з Державного реєстру фінансових установ та анулювання свідоцтва про реєстрацію фінансової установи – 1 [6].

Одним із напрямів діяльності страхових компаній є медичне страхування. На сьогодні, керуючись вимогами чинного законодавства, воно має місце лише у вигляді добровільного медичного страхування. Але і тут необхідно отримувати ліцензію. Даючи визначення, на нашу думку слід вказати, що ліцензування господарської діяльності у сфері медичного страхування – це сукупність правових норм, які регулюють суспільні відносини у сфері надання органом ліцензування страхової діяльності відповідного дозволу страховій організації на право здійснювати діяльність у сфері медичного страхування з подальшим контролем та наглядом за дотриманням страховою організацією умов надання даного дозволу.

До характерних рис ліцензування страхової діяльності у сфері медичного страхування відносяться:

- об'єктом ліцензування є господарська діяльність у сфері медичного страхування;
- суб'єктами ліцензування виступають:
 - 1) спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у сфері регулювання ринків фінансових послуг – Державна комісія з регулювання ринків фінансових послуг України;
 - 2) господарюючі суб'єкти, які здійснюють свою діяльність у сфері медичного страхування (страхові медичні організації);
- зміст ліцензування складають правовідносини, які виникають з приводу видачі, переоформлення та анулювання ліцензій на право здійснювати страхову діяльність у сфері медичного страхування, видачі дублікатів ліцензій, ведення ліцензійних справ та ліцензійних реєстрів, контроль за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов, видачі розпоряджень про усунення порушень ліцензійних умов, а також розпоряджень про усунення порушень законодавства у сфері ліцензування страхової діяльності;
- ліцензії на здійснення страхової діяльності у сфері медичного страхування є безстроковими та надають право здійснювати відповідну діяльність на всій території України.

Слід вказати, що статистичні дані свідчать про збільшення ринку медичного страхування в загальній системі страхового ринку. Так, аналізуючи дані за 2005-2008 роки, автор констатує, що валові надходження страхових платежів (премій, внесків) суттєво зросли (див. таблицю 1).

Таблиця 1.

**Валові надходження страхових платежів (премій, внесків)
на медичне страхування за 2005-2008 рр. , тис. грн. [6].**

Види страхування	Роки			
	2008	2007	2006	2005
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	8,6 655 31	4 485 125,	7,6 362 32	254 935,4
Медичне страхування на випадок хвороби	7,7 168 62	9 116 534,	7 98 175,	83 962,5

Цікавими також видаються дані щодо структури валових страхових премій за видами страхування за 9 місяців 2009 р., які свідчать, що медичне страхування займає 4 %. У той час як структура валових страхових виплат за той же період часу свідчить, що на медичне страхування припадає 8% від усіх видів страхування.

Вищезазначене дозволяє **зробити висновок**, згідно з яким правовий аналіз інституту ліцензування страхової діяльності є важливим об'єктом наукових досліджень. З метою запровадження в Україні обов'язкового медичного страхування на засадах законності, гуманності, об'єктивності, видається доцільним попередньо опрацювати механізми легального функціонування страхових медичних організацій, їх взаємовідносини з лікувальними установами, застрахованими, органами управління охороною здоров'я та фондами обов'язкового медичного страхування. У підсумку все зазначене має бути спрямоване на забезпечення прав, свобод та законних інтересів громадян.

ЛІТЕРАТУРА

1. Медичне право України : підручник / За заг. ред. С.Г. Стеценка. – К.: Всеукраїнська асоціація видавців „Правова єдність”, 2008. – 507 с.
2. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 1 червня 2000 року № 1775-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 36. – Ст. 299.
3. Шестак Л.В. Ліцензування як адміністративно-правовий інститут : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07 „Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право” / Л.В. Шостак. – Ірпінь, 2005. – 15 с.
4. Вінник О.М. Господарське право : курс лекцій / О.М. Вінник. – К.: Атіка, 2004. – 624 с.
5. Про затвердження Положення про Державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України: постанова Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2010 року № 157 // Офіційний вісник України. – 2010. – № 12. – Ст. 580.
6. Офіційний сайт Державної комісії з регулювання ринку фінансових послуг. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dfp.gov.ua>.

УДК 346:338.45:629.33

МОДЕЛЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ У СФЕРІ ВІТЧИЗНЯНОГО АВТОМОБІЛЕБУДУВАННЯ В УМОВАХ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ КРИЗИ: АНАЛІЗ ДОСВІДУ ЄС, ОСНОВНІ ПРІОРИТЕТИ ЗАПОЗИЧЕННЯ

Пирожкова Ю.В., к.ю.н, доцент

Запорізький національний університет

У статті проаналізовані основні пріоритети практики ЄС щодо правового регулювання підтримки автомобілебудівної галузі. Розглянуті питання щодо стратегії правового регулювання відновлення промислової потужності автомобілебудівної промисловості України в сучасних умовах фінансово-економічної кризи. Відзначається, що основними напрямками подолання негативних наслідків фінансово-економічної кризи в Україні в сфері автомобілебудування повинні стати наступні: модернізація виробництва шляхом законодавчого забезпечення привабливого інвестиційного клімату, підвищення ступеня локалізації виробництва автомобілів, розроблення правового механізму використання інструментів субсидування, реформування законодавства в даній сфері.

Ключові слова: автомобілебудування, правове регулювання, державна підтримка, світова фінансова криза, реструктуризація, локалізація, інструменти субсидування, стимулювання, податкові пільги.

Пирожкова Ю.В. МОДЕЛЬ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ В СФЕРЕ ОТЕЧЕСТВЕННОГО АВТОМОБИЛЕСТРОЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОГО КРИЗИСА: АНАЛИЗ ОПЫТА ЕС, ОСНОВНЫЕ ПРИОРИТЕТЫ ЗАИМСТВОВАНИЯ / Запорожский национальный университет, Украина

В статье проанализированы основные приоритеты практики ЕС относительно правового регулирования поддержки автомобилестроительной отрасли. Рассмотрены стратегические вопросы правового регулирования возобновления промышленной мощности автомобилестроительной